

Також для конструктивної співпраці трьох секторів існує ще Координаційна рада з питань місцевого самоврядування при голові обласної ради і є колегіальним, постійно діючим дорадчо-консультативним органом і діє при голові обласної ради на громадських засадах протягом скликання ради, що утворився на підставі Розпорядження голови обласної ради та керується положеннями Конституції України, Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні", іншими законами України, Положенням.

Координаційна рада у своїй практичній роботі взаємодіє з постійними комісіями обласної ради та її виконавчим апаратом, сприяє організації обговорення в органах місцевого самоврядування, депутатами місцевих рад, членами територіальних громад сіл, селищ, міст, області, проектів законів, що вносяться на розгляд до Верховної Ради України, підтримує зв'язки з асоціаціями та іншими добровільними об'єднаннями в системі місцевого самоврядування, сприяє реалізації принципів Європейської Хартії про місцеве самоврядування, рекомендацій Ради Європи та її органів з цих питань, аналізує ефективність впровадження в практику місцевого самоврядування перспективних програм зарубіжного досвіду тощо. До її складу входять заступники голови обласної ради, голови районних рад та міські голови міст обласного значення за їх згодою.

Ще один орган, який уповноважений здійснювати діалог трьох секторів, – Координаційний центр з упровадження економічних реформ є консультативно-дорадчим органом при Президенті України, що утворився на підставі Указу Президента України від 21 грудня 2010 р. № 1154/2010 та у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства, Положенням, а також рішеннями Комітету з економічних реформ, вказівками Керуючої ради Комітету з економічних реформ.

Основним завданням Координаційного центру є сприяння впровадженню положень Програми економічних реформ на 2010-2014 рр. "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава" планів-графіків з упровадження економічних реформ.

Координаційний центр має право порушувати питання про залучення до виконання окремих робіт і завдань, вивчення окремих питань працівників центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, провідних вітчизняних та іноземних учених і фахівців, зокрема експертів міжнародних фінансових організацій, представників об'єднань громадян, інших неприбуткових організацій (зокрема на договірній основі).

Координаційний центр у процесі виконання покладених на нього завдань взаємодіє з іншими допоміжними органами і службами, створеними Президентом України, з комітетами та Апаратом Верховної Ради України, Секретаріатом Кабінету Міністрів України, центральними та місцевими органами виконавчої влади, Верховною Радою Автономної Республіки Крим, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, об'єднаннями громадян, іншими неприбутковими організаціями. Координаційний центр систематично інформує громадськість про свою діяльність.

Отже, здорове суспільство може розвиватись тільки за умови налагодженої співпраці трьох секторів, узгодженості їх дій та прозорій нормативно-правовій базі, що регулює таку співпрацю, активній громадській позиції членів спільноти, та максимальній віддачі бізнес-структур.

Література

1. Проекти в галузі інфраструктури: партнерство державного та приватного секторів / П.В. Захарченко, А.О. Сосновський, О.М. Гавриш, С.А. Ушацький. – К. : Вид-во СПД "Павленко", 2010. – 252 с.
2. Шедяков В.С. Соціальна відповідальність бізнесу і сталий розвиток країни / В.С. Шедяков // Соціальна психологія. – 2011. – № 3 (47). – С. 69-77.
3. Шедяков В.С. Соціальна відповідальність бізнесу за розвиток соціального капіталу суспільства / В.С. Шедяков // Вісник Одеського національного університету : зб. наук. праць. – Сер.: Соціологія і політичні науки. – Одеса : Вид-во ОНУ. – 2011. – Т. 16, вип. 8. – С. 15-25.
4. Гриценко А. Методологічні основи модернізації України / А. Гриценко // Економіка України : політико-економічний журнал. – 2011. – № 1. – С. 38-47; № 2. – С. 4-12.
5. Геєць В.М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку : монографія / В.М. Геєць; Ін-т економіки та прогнозування НАН України. – К. : Вид-во "Лібра", 2009. – 864 с.
6. Мартякова О.В. Розвиток взаємодії держави, бізнесу й суспільства / О.В. Мартякова. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pips/2011_2/tom2/458.pdf.

Слюсаренко В.Е. Нормативное регулирование партнерских отношений государства, бизнеса и институтов гражданского общества

Рассмотрена сущность взаимодействия власти, бизнеса и третьего сектора как важного фактора социально-экономического развития. Проанализировано современное состояние трехстороннего партнерства в Украине и указаны направления его дальнейшего внедрения. Доказана значимость социальной ответственности трех секторов как необходимой составляющей экономики. Обоснованы основные концептуальные модели сотрудничества между тремя структурами и показаны механизмы их функционирования. Приведена нормативно-правовая основа функционирования трехстороннего партнерства.

Ключевые слова: власть, бизнес, третий сектор, партнерство, модели взаимодействия, социальная ответственность.

Shlyusarenko V.Ye. Normative regulation of partnership between the state, business and civil society institutions

The essence of the interaction between government, business and the third sector as an important factor of social and economic development is considered. The current state tripartite partnership in Ukraine is analyzed and directions for its further implementation are shown. The importance of social responsibility of 3 sectors as a necessary component of the economy is proved. The basic conceptual models of cooperation between 3 structures are substantiated and mechanisms of their functioning is shown. Regulatory framework of functioning tripartite partnership is refer.

Keywords: administration, business, third sector, social partnership, models of cooperation, social responsibility.

УДК 336.22

Здобувач Ю.І. Турянський¹, канд. екон. наук – Львівська КА

ПОДАТКИ ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНИХ НАДХОДЖЕНЬ ДЕРЖАВИ

Визначено роль і місце бюджету у фінансовій системі суспільства. Розглянуто економічну природу бюджету, обґрунтовано зростаючу його роль в забезпеченні та регулюванні макроекономічних пропорцій у нестабільних умовах. Охарактеризовано методи, види і джерела формування державних доходів та розкрито значення у цьому процесі податків. Визначено і систематизовано основні принципи побудови податкової системи та

¹ Наук. керівник проф. Г.І. Башнянин, д-р екон. наук

окреслено пріоритетні напрями реалізації системних реформ для забезпечення рівноваги бюджетних доходів і видатків.

Ключові слова: державний бюджет, доходи, видатки, джерела формування доходів, податки, податкова система.

Постановка проблеми. Однією з провідних ланок фінансової системи суспільства є бюджет. Через бюджет відтворюється вся багатогранна діяльність держави і забезпечується виконання покладених на неї функцій. Значення бюджету особливо посилюється в нестабільних економічних умовах, коли держава має взяти на себе функції згладжування вад ринку, забезпечення соціальних гарантій та досягнення макроекономічної стабільності.

Питання бюджету надзвичайно складні та багатогранні, а їх вирішення наведено в багатьох наукових працях. Значний внесок у вирішення проблеми здійснили: В. Базилевич, О. Василик, В. Федосов, В. Опаріна, Ю. Пасічник та ін. Надаючи належне наявним науковим розробленням з окресленої проблематики, зазначимо, що безліч аспектів проблеми є недостатньо висвітленими і потребують подальшого опрацювання. Зокрема, на неналежному рівні розкриті питання щодо формування й мобілізації бюджетних надходжень. Бюджетний механізм України сьогоденні вироблений так, що держава не може ефективно впливати на соціально-економічні процеси в суспільстві і неспроможна забезпечити виконання своїх функцій. Зазначене формує актуальність теми дослідження, визначає його завдання і структуру.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає в розгляді соціально-економічної природи бюджету, визначенні методів та інструментів формування і мобілізації бюджетних надходжень.

Виклад основного матеріалу. Слово "бюджет" походить від старонормандського "bougette" (шкіряний мішок), з якого надалі утворилось англійське слово "budget" [6]. Більшість дослідників визначають бюджет як централізований фонд фінансових ресурсів держави, що використовується для забезпечення покладених на неї функцій і завдань [2, 4, 6]. Подібне визначення знаходимо в Бюджетному кодексі України, в якому зазначено, що бюджетом є план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються органами державної влади, органами влади АР Крим та органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду [1]. Поділяючи позицію Л. Рябушки, зазначимо, що роль бюджету в державі визначається насамперед рівнем забезпечення фінансовими ресурсами потреб економічного та соціального розвитку суспільства, який здійснюється на основі розподілу і перерозподілу ВВП [4, с. 36].

У ринкових умовах господарювання держава застосовує безліч методів та інструментів формування й мобілізації бюджетних доходів, які охоплюють різноманітні форми розподілу та перерозподілу ВВП. Чинним законодавством України передбачено п'ять основних методів наповнення державної скарбниці (табл.):

- надходження від продуктивної діяльності (державні послуги та підприємницька діяльність державного сектору національної економіки);
- доходи від майна, майнових прав, а також від використання державних ресурсів;
- податкові надходження;
- позичені державою кошти;
- емісійні доходи.

Табл. Методи, види і джерела формування державних доходів

Методи формування	Види державних доходів	Джерела формування
1. Продуктивна діяльність:		
1.1) підприємницька діяльність	частина прибутку державних підприємств	ВВП
1.2) державні послуги	компенсаційні доходи (відрахування на геологорозвідувальні, дорожні роботи тощо)	ВВП
2. Державне майно та ресурси:		
2.1) від майна та майнових прав	разові (приватизація)	національне багатство
	постійні (орендна плата, доходи від корпоративних прав)	ВВП
2.2) від ресурсів та угідь	платежі за ресурси	національне багатство
	концесії	ВВП
3. Податковий	податки	ВВП, зовнішні джерела
4. Позичковий	зовнішні позики	зовнішні джерела
	внутрішні позики	ВВП, зовнішні джерела
5. Емісійний	емісійний дохід	-

У ринкових умовах домінуючим і найдієвішим серед зазначених джерел надходження є податкова форма одержавлення ВВП. Використання податків як фінансових важелів ґрунтується на запровадженні різноманітних інструментів регулювання економічних пропорцій, забезпечення необхідного рівня соціальних гарантій тощо. Разом із тим необхідно пам'ятати, що надмірне втручання держави в процеси розширеного відтворення може призвести до негативних наслідків і небажаних фінансових результатів. Для забезпечення високої ефективності фіскальної політики важливо дотримуватись основоположних принципів побудови податкової системи, які можна згрупувати за трьома напрямками (рис.).

Рис. Принципи податкової системи

Реалізація окреслених принципів забезпечить передумови для правильної і виваженої діяльності держави у сфері оподаткування. На жаль, в Україні їх вико-

ристовують не повною мірою. Тому сьогодні перед українським суспільством постає важливе завдання розробки та реалізації системних реформ, покликаних забезпечити платникам податків такі умови, за яких вони декларуватимуть свої доходи і добровільно сплачуватимуть встановлені законодавством податки, збори та інші обов'язкові платежі. Для цього потрібно:

- по-перше, зменшити втручання органів державної влади в діяльність суб'єктів господарювання й усунути перепони для їх розвитку;
- по-друге, забезпечити встановлення оптимального рівня податкових платежів, заснованого на підставі реальних показників соціально-економічного розвитку національної економіки та фінансових можливостей платників;
- по-третє, забезпечити простоту, зручність, зрозумілість і прозорість системи та процедури сплати податків для усіх сторін податкових відносин;
- по-четверте, забезпечити підпорядкованість напрямів податкової політики стратегічним міркуванням подальшого розвитку економіки.

Функціонування раціонально структуризованої податкової системи має ґрунтуватися на об'єктивно необхідних обсягах фінансового забезпечення загальнодержавних функцій і завдань. Тобто з позицій організації фінансової діяльності держави пріоритет повинен надаватися видаткам бюджету, обсяг і структура яких визначається бюджетною моделлю суспільства. Саме є потреби в бюджетному фінансуванні, грошовий еквівалент яких відображено величиною бюджетних асигнувань у формі бюджетних призначень і виступають визначальною базою побудови податкової системи.

Важливим завданням фінансової науки в частині гармонізації фінансових відносин у суспільстві вважається досягнення стану рівноваги доходів і видатків бюджету. Бюджетний дефіцит хоч і є явищем негативним, проте допускається в певних межах, які можна профінансувати за рахунок зростання факторів виробництва без додаткової монетизації від'ємного бюджетного сальдо. Погашення дефіциту бюджету за рахунок емісійних чинників спричинюється зростанням інфляції, яка виступає по суті прихованою формою оподаткування, зменшуючи платоспроможний попит платників податків. Не є виходом із ситуації і боргове фінансування, оскільки передбачає перенесення на наступні періоди поточних видатків, скоригованих на суму нарахованих відсотків.

Якщо рівень бюджетної незбалансованості набуває тенденційно високих обсягів, фінансових заходів на його подолання є недостатньо, то "...слід змінювати підходи до реалізації функцій держави, вносити уточнення в основний закон" [3, с. 214]. Однак заміщення податкових джерел надходжень неподатковими також не є обґрунтованим, оскільки останні є нестабільними і недостатньо прогнозованими. Отже, проблема наповнюваності бюджету з огляду на необхідність фінансового забезпечення конституційних зобов'язань держави виходить за межі фіскальних відносин і повинна, на наш погляд, вирішуватися комплексно в площині економічних, соціальних, політичних інтересів суспільного вибору.

У процесі оперативного планування показників бюджету стратегічні домінанти видаткових державних повноважень нівелюються, а на перший план виходять реальні суми доходів. "Складаючи бюджет і затверджуючи його, держава повинна виходити з суми наявних доходів, насамперед установлених ПКУ податків. У цій сфері вже дохідна база є визначальною для встановлення обсягу видатків

бюджету. Бюджетні процедури мають передбачати певні пріоритети та черговість у забезпеченні видатків. Навряд чи може бути виправдана практика, коли при прийнятті бюджету під додаткові програми та цілі, встановлюються нові податки чи вносяться корективи у чинне податкове законодавство або відшукуються додаткові неподаткові джерела (знову ж таки, приватизація державного майна). Неприпустимо у тактичному плані підганяти податкове законодавство під поточні потреби, порушуючи цим самим стратегічні орієнтири, що закладаються, а точніше, мають закладатися у податкову систему" [3, с. 214-215].

Висновки. Державний бюджет є централізованим фондом фінансових ресурсів держави, що використовується для забезпечення покладених на неї функцій і завдань. Рівень забезпечення фінансовими ресурсами потреб економічного та соціального розвитку суспільства є тим чинником, що визначає роль бюджету в економіці. У ринкових умовах держава застосовує безліч методів та інструментів формування й мобілізації бюджетних доходів, які охоплюють різноманітні форми розподілу та перерозподілу ВВП, однак найвагомішими з-поміж них є податки. Але для того, щоб податкові надходження забезпечили стабільну дохідну базу державного бюджету, необхідно враховувати вплив податкової політики на діяльність суб'єктів, що будуть приймати податкове навантаження. З огляду на необхідність забезпечення поставленої мети, важливо дотримуватися основоположних принципів побудови податкової системи, що стосуються як самого процесу оподаткування (економічної ефективності; рівнонапруженості податкового тягаря; визначеності; законності; фіскальної достатності; обов'язковості; всезагальності; справедливості) і механізму реалізації податкової політики (цілеспрямованості; стабільності; гнучкості; прозорості і зрозумілості; фіскальної достатності), так і формування податкової системи (суспільно-економічної відповідальності; компетентності; зручності; доступності). В Україні зазначені принципи практично не виконуються, тому перед українським суспільством постає важливе завдання розробки та реалізації системних реформ, покликаних забезпечити платникам податків такі умови, за яких вони декларуватимуть свої доходи і добровільно сплачуватимуть встановлені законодавством податки, збори та інші обов'язкові платежі. Функціонування раціонально структуризованої податкової системи має ґрунтуватися на об'єктивно необхідних обсягах фінансового забезпечення загальнодержавних функцій і завдань та забезпечити досягнення рівноваги доходів бюджету з його видатками.

Література

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р., № 2456-VI. [Електронний ресурс]. – Доступний за <http://zakon1.rada.gov.ua/>
2. Василик О.Д. Бюджетна система України : підручник / О.Д. Василик, К.В. Павлюк. – К. : Центр навч. літ-ри, 2004. – 544 с.
3. Опарін В.М. Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти) : монографія / В.М. Опарін. – К. : Вид-во КНЕУ, 2005. – 240 с.
4. Рябушка Л.Б. Роль бюджету в соціальній та економічній стабільності держави / Л.Б. Рябушка // Вісник Сумського національного аграрного університету : наук.-метод. журнал. – Сер.: Економіка. – Суми : Вид-во СНАУ. – 2012. – № 1. – С. 26-36.
5. Старостенко Г.Г. Бюджетна система : навч. посібн. / Г.Г. Старостенко, Ю.В. Булгаков. – К. : Центр навч. літ-ри, 2006. – 240 с.
6. Федосов В. Бюджетний менеджмент : підручник / В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова та ін. / за заг. ред. В. Федосова. – К. : Вид-во КНЕУ, 2004. – 864 с.

Турянский Ю.И. Налоги как источник формирования бюджетных поступлений государства

Определена роль и место бюджета в финансовой системе общества. Раскрыта экономическая природа бюджета, обоснована растущая его роль в обеспечении и регуляции макроэкономических пропорций в нестабильных условиях. Охарактеризованы методы, виды и источники формирования государственных доходов, раскрыто значение в этом процессе налогов. Определены и систематизированы основные принципы построения налоговой системы и очерчены приоритетные направления реализации системных реформ для обеспечения равновесия бюджетных доходов и расходов.

Ключевые слова: государственный бюджет, доходы, расходы, источники формирования доходов, налоги, налоговая система.

Turiansky Yu.I. Taxes as source of forming of budgetary receipts of the state

Certainly role and place of budget in the financial system of society. Economic nature of budget is exposed, grounded growing his role in providing and adjusting of macroeconomic proportions in unstable terms. Methods, kinds and sources of forming of state profits, are described and a value in this process of taxes is exposed. Certainly and basic principles of construction of the tax system and outlined priority directions of realization of system reforms are systematized for providing of equilibrium of budgetary profits and charges.

Keywords: the state budget, profits, charges, sources of forming of profits, taxes, tax system.

УДК 336.13

Доц. Р.С. Филипп, канд. экон. наук –
Львівська державна фінансова академія

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ПАРАМЕТРИ ДЕРЖАВНОГО СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Розглянуто базові аспекти функціонування і розвитку підприємницького середовища в Україні. Зокрема подано дефініції основних категорій, які використовуються у межах економічної характеристики підприємництва, розкрито державні регуляторні процедури, що застосовуються у площині правового регулювання підприємницької діяльності, наведено основні напрямки та пропозиції щодо стимулювання розвитку підприємництва як провідного напрямку економічної активізації населення.

Ключові слова: підприємництво, малий та середній бізнес, державне стимулювання, розвиток підприємництва, суб'єкти господарювання, підприємницьке середовище.

Постановка проблеми. Підприємництво – це найбільш економічно креативний сектор національної економіки. Саме від нього напряму залежить міць національного господарства держави, а відтак добробут громадян та економічна безпека країни загалом. У сфері підприємництва знаходять зайнятість мільйони людей, виробляється лівова частка валового внутрішнього продукту, справляються великі обсяги податкових платежів.

Підприємництво як спосіб економічної активізації населення спроможне чинити позитивний вплив на господарство країни у багатьох аспектах. По-перше, зайнятість населення у сфері підприємницької діяльності забезпечує мінімізацію соціальних виплат із безробіття, а відтак економію бюджетних коштів, по-друге, суб'єкти господарювання створюють робочі місця, що продовжує позитивний ефект першого наведеного аспекту, по-третє, підприємницька діяльність – це джерело податкових та інших надходжень до бюджетів і цільових фондів, про що вже

говорилося раніше. Зазначимо і те, що підприємництво – це основа економічного розвитку населення, покращення його добробуту, створення середнього економічного прошарку, який вважають найбільш прогресивним у контексті суспільного поступу держави, гарантування її політичної та економічної безпеки. З усього видно, що дослідження підприємництва як соціально-економічної категорії сьогодні потрібно розглядати через призму безальтернативної актуальності, яка диктується динамікою суспільного розвитку та вимогами державного протекціонізму у космополітичній моделі світогосподарських відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку підприємницького середовища в Україні завжди перебували у центрі уваги науковців. Цій тематиці присвячений науковий доробок багатьох учених-економістів, таких як А. Касич, Б. Карпінський, В. Корнєєв, І. Манцуров, О. Рудченко, О. Чмир, П. Буряк, С. Дрига та інших. У наукових працях із підприємництва можна знайти висвітлення практично усіх ділянок економічних відносин, які реалізуються у процесі бізнесу та господарювання. Проте, зважаючи на швидку зміну економічних умов і тенденцій, підприємницька сфера потребує розроблення та впровадження сучасних найбільш дієвих та адаптованих до мінливого економічного середовища механізмів правового регулювання й фінансово-економічного стимулювання.

Мета і завдання статті. Метою цієї роботи є обґрунтування пропозицій щодо удосконалення системи державного регулювання розвитку малого та середнього підприємництва в Україні з метою створення належного економіко-правового підґрунтя для повноцінної реалізації підприємницької ініціативи громадян і прогресування позитивних тенденцій функціонування національної економіки.

Серед основних завдань дослідження варто виділити висвітлення діючих норм законодавства щодо державного регуляторного забезпечення малого та середнього підприємництва в Україні; ідентифікацію найбільш пріоритетних напрямів ескалації підприємницького поступу; розроблення науково-практичних методик стимулювання перспективних векторів підприємництва.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи структуру підприємницького сектору національної економіки, варто зазначити, що найбільшої підтримки з боку держави потребує малий та середній бізнес, на який покладається доволі важливе завдання – створення умов для добросовісної конкуренції та забезпечення введення в дію додаткових робочих місць. Відомо, що сьогодні у вітчизняній економічній системі, якщо брати до уваги великий бізнес, особливої підприємницької демократії не спостерігається. По суті, у кожній із галузей чи сфер економічної діяльності функціонує незначна кількість великих суб'єктів господарювання. Виходячи із цього, цілком прогнозованою є можливість економічної змови, наслідком чого є олігопольний економічний сценарій, який призводить до ескалації цін та деструктивного характеру поступу галузі. Зрештою, такий розвиток подій сьогодні має місце у більшості сфер національної економіки.

Натомість сектор малого підприємництва характеризується вищим рівнем конкурентної боротьби, що безперечно несе у собі істотний позитив, адже не призводить до деформації ринкової кон'юнктури. Іншим позитивом малого підприємництва є його безпосередній вплив на формування середнього класу населення за економічною ознакою. Усе викладене вище засвідчує істотну актуальність та економічну доцільність створення та введення дієвих механізмів держав-